

OKS Sınav Sonuçları Ve Eğitimin Genel Durumu
Prof. Dr. İbrahim ORTAŞ, Çukurova Üniversitesi. iortas@cu.edu.tr

Duyarlı öğretim üyeleri ve bazen kurumsal düzeyde üniversiteler olarak, üniversiteye gelen öğrencilerin istenilen nitelikte üniversite okuyacak düzeyde bilgi ve donanım ile gelmediklerini belirtiriz. Tabii, doğal olarak ilk ve orta öğretim Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olduğu için ve kurumlar arasında bazen iletişim eksikliğinden dolayı konu bir bütünlük içinde tartışılmıyor. Sorunun kaynağı ortaöğretim olduğu için doğal olarak ortaöğretimin izlenmesi önem kazanıyor.

Eğitim sistemimizde ilkokuldan itibaren yönlendirme ve düzey belirleme olanağı bulunmamaktadır. Ayrıca parası olan, çocuğunun istediği kamu veya özel okula gönderme gibi dünyada hiç benzeri olmayan bir uygulama yaşamaktadır. Lise düzeyinde de çok sayıda programlı meslek lisesinden çok ailelerin genel tercihi üniversiteye öğrenci gönderme kapısı olarak Fen ve Anadolu liselerini gördükleri için çocuklarını gönderme eğilimindedirler. Her yıl bir milyona yakın öğrencinin talep ettiği bu okulların kapasite sınırlaması nedeniyle yapılan sınav başlı başına bir sektör, ve çocukların doğal gelişimini olumsuz etkileyen bir ızdıraba dönüşmüş durumdadır. Aşağıda tablolarda da görüleceği üzere gencecik öğrencilerin başarısından çok, ailelilerin ekonomik ve sosyal durumları kadar bululukları ortamda sınav sonucunu belirlemektedir.

Sorun Eğitim Planlanmasının Olmamasıdır

Sorun ülkemizin çok sayıda yetişmiş insan gücüne ihtiyaç duyulduğu halde, işsizlik ve ücret politikaları nedeniyle öğrenci meslek okullarını tercih etmemektedir. Ayrıca herkesin üniversiteye girmesi için yaratılan atmosferden dolayı ailelerin çok erken yaştan itibaren çocukları diğer sosyal ve bedensel gelişmelerinden uzak bir anlayışla yalnızca sınava hazırlaması ile içinden çıkılmaz duruma getirmiştir.

2007 OKS sınavına giren öğrencilerden ancak nerdeyse %10 kadarı tercihli Anadolu, Fen ve diğer bazı özel okullara girebilecek, geriye kalan öğrencilerin %90'nın ise bu okullara giremeyeceği için kazanmadı, açıkta kaldı gibi ifadeler sonucu morali bozuk ve şimdiden hayattan kopma noktasına gelmiş durumdadırlar.

Başarısızlığın nedeni 'zenci ve beyaz okullar' ayrımı mı?

Her sınav sonuçları açıklandığında Milli Eğitim bakanlarımız ayrıca başarılı öğrenci yanında hangi illerimizin başarılı olduklarını da açıklarlar. Bu yıl da gelenek bozulmadı ve batı illerimiz başarılı oldu. Doğu illerinin hesabı bulunmuyor.

Sanırım bu sınavın en ciddi sorunu ülkemizdeki eğitim ve kaynak dağılımındaki adaletsizliğin yansımalarıdır. Ülkemizin batısı ile doğusu arasında 275 kat bir dengesizlik bulunmaktadır. Batı illerinde eğitime yapılan yatırım ile doğu illerinde eğitime yapılan yatırım arasında ciddi uçurumlar bulunmaktadır. Bu durum doğal olarak aileleri ve bir bütün olarak ülkemizi etkilemektedir. Bu nedenden dolayıdır ki çok sayıda memur ve çalışan doğuda görev yapmak istememektedir. Yapsa bile çocuklarını batıda bırakmayı tercih etmektedir.

Bu yıl geçmiş yıllara göre özel okulların devlet okullarının önünde olduğu görülüyor. Dereceye giren ilk 10 öğrenci arasında, Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerindeki özel ilköğretim okullarının öğrencileri özellikle ön plana çıkmaktadır. Bu durum Devlet okullarının artık “**zenciler**” konumuna düştüğünü gösteriyor. Ayrıca bu durumun değişik boyutlarda incelenmesi de gerekiyor.

Halen elimizde yeterli istatistikler yok, ancak basına yansıdığı kadar ile,

2007 Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavına (OKS) 818 bin 359 aday girdi. Sınav sonuçlarına göre hiçbir soruya doğru yanıt veremeyen ve sıfır alan öğrenci sayısı 27 bin 277. Fen bölümünden bir sorunun yanlış olduğunun mahkeme yolu ile

iptal edilmesi sonucu tam puan alan öğrenciler de olmuştur ancak yine de yüksek puan alan öğrenci sayısı sıfır puan alan ile kıyaslandığında çan eğrisinde normal dağılıma uygun düşmemektedir.

Tabii, Türkçe, Matematik puan türünde 59 bin 7 aday, Matematik Fen puan türünde ise 47 bin 269 aday barajı geçemedi. Tabii en çok merak ettiğim sonuç, ülkemizdeki öğrencilerin matematik, fen, türkçe ve sosyal bilgileri ortalamasıdır. Geçmiş yıllarda yapılan değerlendirmelerde maalesef ülkemizin fen ve matematik ortalaması çok gerilerdedir. Bu yıl Milli Eğitim Bakanı tarafından yapılan açıklamada “Fen Bilgisi sorularının zor olarak algılandığını, öğrencilerin Fen Bilgisi sorularına Türkiye ortalaması olarak yüzde 20 oranında doğru cevap verdiklerini kaydettiler”. İlk izlenimler yine matematik ve fen ortalamasının 3 soru civarında olduğu yönündedir. Son derece kötü bir durum. Matematik bilmeyen, soyut düşünemeyen, doğadaki olayları algılamakta yetersiz kalan bir toplumun geleceği yakalamam şansının olduğunu düşünmüyorum. Özellikle ülkemizin Özellikle öğrencilerimizin fen bilgisini anlamaması geleceğimizin yetişmiş bilim insanı, mühendis ve doktor yetiştirme programı açısından ciddi bir durum. Bu konunun ayrıca irdelenmesi gerekir.

Sınav sonuçları Başarı Dengesizliklerini Ortaya Koymaktadır

Genelde doğu illeri başarısız olduğu gibi büyük illerde de başarı pek çıkmıyor. Çoğunlukla kalabalık nüfusa sahip büyük illerde doğal olarak büyük bir öğrenci kitlesi için alt yapı ve fiziki sorunlar da yaşanmaktadır. Sınıfların kalabalıklığı, ikili eğitim, günde iki saati bulan taşınmalı eğitim gibi zaman ve ruhen öğrenciye çok şey kaybettirmekte önemli bir faktör olarak görülmektedir.

OKS Başarısızlığının Nedeni Sosyal ve Ekonomik Faktörlerdir

Maalesef ülkemiz eğitimi bugün “parası olan” kadar mantığı ile yürütülmektedir. Okullar arasındaki ayrım ve eşitsizlik bir yana ailelerin sosyoekonomik yapıları da önemli bir etkidir. Devlet okullarının yapısı ortada, özel okullar arasındaki rekabet yine parası olan kadar hizmet anlayışına gelmiştir. Devlet okulları ile özel okullar arasında kağıt üzerinde müfredatta sorun olmamasına karşın, serbest zaman kullanımı ve disiplin uygulamalarında okullar arasındaki büyük uçurum beklenilmedik sorunları da doğurmaktadır. Ayrıca özel ders ve dersane sektörü de işin içine girince çok daha ilginç sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

OKS Sonuçlarının Sosyolojik Yansıması ve Ülkemizin Eğitim Geleceği

Eğitim Sen’in 2006 yılında Ç.Ü. Eğitim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Adnan Gümüş’ün danışmanlığında 30 ilde “Ortaöğretim Okulları 2006- İl Merkezleri Türkiye Taraması” yaptı. Araştırmada 7 ayrı bölgedeki 30 il merkezinden 18 İmam Hatip, 24 Kız Meslek, 40 Endüstri Meslek, 28 Ticaret, 60 Normal Lise ve 37 Anadolu Lisesi olmak üzere toplam 207 Lise’den bilgi toplandı.

Çok kapsamlı bu araştırma sonuçları aşağıda tablolar halinde verilemekte ve çok ilginç değerler bulunmaktadır. Umarım ülkemizin yetkilileri bu verilerden yararlanarak ülkemizin çağdaş ve aydınlık geleceği için bazı projeksiyonlar çizerler. Ailelerin eğitim düzeyi ile çocukların kazanabildikleri veya gidebildikleri okul arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır.

Anne-babası üniversite mezunu olanlar kazanıyor, diğerleri kaybediyor. Yüksekokul ve üniversite mezunu baba oranı Anadolu Lisesinde % 32’ye çıkıyor. Bu oran lise öğrencisi babalar için % 9 ve diğer okullarda % 3-5 düzeyinde kalıyor. Diğer liselerle arada neredeyse 10 kat fark bulunuyor. Yüksekokul ve üniversite mezunu anne oranı Anadolu Lisesinde % 21’e çıkıyor. Bu oran lise öğrencisi anneler için % 4 ve meslek liselerinde % 1 düzeyinde kalıyor. Babalar gibi anneler için de arada neredeyse 10 kat fark bulunuyor.

Okul Türü	Velilerin (Babanın) Eğitim Durumu					
	Okur-Yazar Değil (%)	Okula Gitmemiş ama Okur-Yazar (%)	İlkokul Mezunu (5 Yıllık) (%)	Ortaokul Mezunulu (8 Yıllık) (%)	Lise veya Dengi Bir Okul Mezunu (%)	Yüksekokul veya Üniversite Mezunu (%)
İmam Hatip	9,57	4,08	54,58	13,33	16,92	3,25
Kız Meslek	4,17	7,89	41,72	20,72	20,78	4,72
Endüstri M.	3,89	4,21	37,04	24,59	26,75	3,89
Ticaret	8,14	12,48	39,52	19,29	16,57	4,57
Lise	5,94	7,09	29,04	22,23	26,90	9,19
Anadolu	2,09	3,78	15,09	14,96	32,39	32,13
Toplam	5,41	6,65	33,46	20,22	24,73	10,21

Veri: Eğitim Sen (2006). Ortaöğretim Okulları Türkiye Taraması 2006. Rap. Haz. A. Gümüş.

Okul Türü	Velilerin (Annenin) Eğitim Durumu					
	Okur-Yazar Değil (%)	Okula Gitmemiş ama Okur-Yazar (%)	İlkokul Mezunu (5 Yıllık) (%)	Ortaokul Mezunulu (8 Yıllık) (%)	Lise veya Dengi Bir Okul Mezunu (%)	Yüksekokul veya Üniversite Mezunu (%)
İmam Hatip	28,93	8,46	51,25	9,42	2,33	0,75
Kız Meslek	19,47	10,41	41,12	17,25	10,94	1,82
Endüstri M.	15,92	9,65	44,81	19,85	8,92	1,04
Ticaret	20,10	15,64	41,86	12,18	9,77	1,45
Lise	16,52	9,28	33,70	19,89	17,53	4,11
Anadolu	5,09	6,70	27,48	18,04	23,91	21,33
Toplam	16,66	9,95	38,23	17,28	13,84	5,44

Veri: Eğitim Sen (2006). Ortaöğretim Okulları Türkiye Taraması 2006. Rap. Haz. A. Gümüş.

• Babası yüksek memur, serbest meslek ve esnaf olanlar kazanıyor, diğerleri kaybediyor.

Altlardaki grupları işsizlik ve marjinal işler en iyi anlatırken, Anadolu Lisesi için en belirgin meslekler haline memuriyet (% 25) ve büyük esnaf (% 7) ve serbest meslekler (% 6) geliyor. İmam Hatiplerde güvencesiz işler babalar için % 74, Anadolu Liselerinde % 23 olarak gerçekleşiyor.

• Annesi memur olanlar kazanıyor, diğerleri kaybediyor.

En belirgin farklılaşma Anadolu Liselerinde oluşuyor. Meslek Lisesi öğrencilerinin annelerinin % 1'i memur iken bu oran liselerde % 5'e ve Anadolu Liselerinde % 17'ye çıkıyor.

• Baba geliri aylık 750 YTL ve daha yüksek gelirli olanlar kazanıyor, diğerleri kaybediyor.

Okul Türü	Velilerin (Babanın) Aylık Gelir Durumu						
	Aylık 100 Milyon TL ve daha az (%)	101-250 Milyon (%)	251-500 Milyon (%)	501-750 Milyon (%)	751-999 Milyon (%)	1-1,5 Milyar (%)	Aylık 1 Milyardan fazla (%)
İmam Hatip	9,00	19,33	43,07	13,47	9,33	3,27	2,73
Kız Meslek	6,26	15,16	39,95	21,58	9,00	5,37	2,68
Endüstri M.	6,79	14,38	40,29	24,59	8,29	3,97	1,35
Ticaret	6,58	14,63	37,83	20,50	12,50	5,13	3,30
Lise	5,26	9,85	28,23	27,77	15,75	7,25	5,32
Anadolu	1,64	5,12	13,76	25,08	31,68	14,76	7,96
Toplam	5,66	12,16	32,49	23,76	14,82	6,85	4,11

Okullar arasındaki gelir farklılığı açısından ana kırılma noktasını 750 milyonluk gelir sınırı oluşturuyor. Yani velilerin aylık gelirlerinin 750 milyondan az olduğu ve fazla olduğu okullar birbirinden açık bir şekilde farklılaşıyor. Öğrenci velilerinin (babalarının) yaklaşık %

75'i ise bu sınıрын altında kalıyor. 750 milyon TL ve daha fazla aylık gelire sahip baba oranı ise Anadolu Lisesinde % 54'e ulaşıyor (bu oran Normal Lise'de % 28, Ticaret Lisesi için % 20, diğer meslek liseleri için % 13-15 arasında değişiyor).

•Üst konumdaki aile çocukları kazanıyor, diğerleri kaybediyor.

Okulun sosyo-ekonomik konumu ile velilerin sosyo-ekonomik konumu arasında büyük bir benzeşme bulunuyor. “Kötü-alt” koşullardan gelen çocuklar, İmam Hatip ve Meslek Liselerinde okuyorlar. Üst konumlardaki ailelerin % 3-10'u meslek liselerine giderken “Aileleri üst sosyo-ekonomik gruba mensup çocukların Anadolu Lisesi'ndeki oranı % 26 (ailesi orta konumdakiler ile birlikte % 66).

Örneğin Erkek Meslek'te “en alt” sosyo-ekonomik gruba dahil çocukların oranı % 29 ve üst+en üst sadece % 5 iken, Anadolu Lisesinde bu oran tersine dönüyor ve % 6'ya % 26 oluyor. Başka bir ifade ile, eğer ailenin sosyo-ekonomik durumu kötü ise, çocuğunu “iyi bir okula” gönderebilme olanağı, çok zayıf bulunuyor.

Bir diğer anlatımla aile konumlarıyla okulun türü arasında çok büyük bir koşutluk bulunuyor.

Okul Türü	Okul Sayısı	Ailelerin Sosyo-Ekonomik Statüsü					
		En Alt (%)	Alt (%)	Ortanın Altı (%)	Orta (%)	Üst (%)	En Üst (%)
İmam Hatip	16	18,38	33,44	22,56	17,81	5,50	1,69
Kız Meslek	19	26,53	25,53	24,53	18,06	3,78	1,28
Endüstri M.	35	28,69	28,31	24,60	13,51	3,46	0,63
Ticaret	24	24,63	25,04	26,04	19,08	3,29	1,13
Lise	54	14,70	19,41	24,02	28,67	9,35	3,94
Anadolu	28	5,96	9,39	17,21	41,11	20,29	5,39
Toplam	176	19,06	22,29	23,25	24,23	8,17	2,65

Veri: Eğitim Sen (2006). Ortaöğretim Okulları Türkiye Taraması 2006. Rap. Haz. A. Gümüş.

•“İyi Okullardan” gelenler kazanıyor, diğerleri kaybediyor.

Yine Prof. Dr. Adnan Gümüş'ün danışmanlığında yürütölen Eğitim Sen'in 2004 İlköğretim Türkiye Taraması da benzer sonuçlar aşağıdaki tabloda görölmektedir. 2004 taramasına göre, iyi bir semtte oturmayan, daha ilköğretime başlarken iyi bir okula kayıt yaptıramayan çocukların kaderi o günden belirleniyor. En altta % 2 olan Anadolu ve Fen Lisesi kazanma oranı, her bir üst konum için artış göstermekte ve en üstte (“iyi okullarda”) % 34'e çıkmaktadır.

Bir başka anlatımla aynı şehirde alt konumdaki okullardaki 100 kişiden ancak 2'si Anadolu Lisesi kazanma şansı bulurken, en üstteki 100 kişiden 34'ü bu olanağı yakalıyor.

Okullar	Okul Sayısı	Bir Okul Başına Fen L./ Anadolu Kazanan Sayısı	Mezunların Fen L./ Anadolu Kazanma Oranı (%)
En alt	31	2,23	1,99
Alt	42	4,19	4,12
Orta alt	39	8,05	5,91
Orta	63	16,05	11,87
Üst	57	43,86	23,61
En üst	9	87,89	33,69
Toplam	241	20,16	14,09

Veri: Eğitim Sen (2004). İlköğretim Okulları Türkiye Taraması 2004. Rap. Haz. A. Gümüş

Tablolardan da anlaşılacağı üzere ailelerin sosyo ekonomik durumu çocuğun hangi eğitimi alacağını (çocukların kaderini) belirliyor. Ailenin geldiği üst gelir grubunda

bulunma durumu çocuğun kazanacağı okulun Fen lisesi ve Anadolu lisesi olması arasında ciddi bir ilişki ortaya koymaktadır.

(Daha geniş bilgi için, Gümüş, A., Tümkiye, S., Dönmezer, T. (2004). Sıkıştırılmış Okullar. Ankara: Eğitim Sen Yayınları. Eğitim Sen (2004). İlköğretim Okulları Türkiye Taraması 2004. Rap. Haz. A. Gümüş. Eğitim Sen (2006). Ortaöğretim Okulları Türkiye Taraması 2006. Rap. Haz. A. Gümüş. raporlarında yararlanılabilir

Özet olarak,

Sosyo-ekonomik olarak bir şehrin semtleri ve okullar arasında hem hiyerarşik bir ayrımlaşma sinyallerini güçlü bir şekilde vermektedir. Babanın aylık geliri 750 YTL'nin altında ve üstünde olması, yüksek eğitim düzeyi, geldiği semt, anaokuluna/yuvalara gidebiliyor olması sınav başarısını çok erkenden belirleyen faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Aşağıdaki tabloda da görüleceği gibi bugün açıklanan sınav sonuçları dünden belli olmuş olarak günümüzde açıklanıyor diyebiliriz.

Tabii ailelerin sosyo-ekonomik yapılarına bağlı olarak eğitimde meydana gelen ayrışma günden güne şiddetli biçimde büyümektedir. Bu durum üniversite eğitimi ve ilerisi için de devam etmektedir.

Sisteme Giriş Öncesi Yaşam: Tüm çocuklar	
	Yuva
	'Kaliteli' Anaokulu
	'Kaliteli' İlköğretim
	'Kaliteli' Sınıf Öğretmeni
	'Kaliteli' Dershane
	Özel Hoca
	Anadolu/ Fen/ 'Kaliteli' Kolej
	Özel Okul
	'Kaliteli Dershane'
	Özel Hoca
	İyi Bir Bölüm
	İyi Bir Üniversite
	Özel Üniversite
	Master/Dok.
Dil/Y. Dışı	
Sistemden Çıkış yani Geriye Kalan/Kurtulan: Belki küçük bir zümre	

Sonuç itibarı ile ülkemiz eğitimi sosyoekonomik yapısı iyi olan eğitilmiş ailelerin çocukları ile gelir düzeyi düşük ailelerin gelir düzeyi arasında bir farklılaşmaya neden olmuştur. Bu durumun yarattığı çarpık gelişme ve büyüme yanında sosyal adaletsizlik, terör, kapkaç, fuhuş gibi bir çok durum ile doğrudan ilişkilidir. Dünyanın 20 büyük ekonomisine sahip ülkemizin İnsani gelişmişlik yönünden 98. sırada olmamızla da doğrudan ilgilidir. Girmeyi düşündüğümüz hiçbir AB ülkesinde bu denli dengesi bozulmuş eğitim sistemi bulunmamaktadır. Özel okul, özel dershane gibi parası olana parası kadar eğitim hizmeti şimdilik batı ülkelerinde bulunmamaktadır. Yapılması gereken, bölgeler arasındaki gelir ve gelişmişlik farkını minimize etmek, herkese ücretsiz ve kaliteli eğitim olanağı sağlamaktan geçiyor. Yoksa ayrışan bir toplumda ne adalet ne de huzur sağlanır.

Ülkemizin ciddi bir eğitim reformuna ihtiyacı bulunmaktadır. Güzel ülkemize, çağdaş, herkese fırsat eşitliği sağlayan, kendi içinde başarıları destekleyen bir eğitim ve öğretim sistemi yakıştır.